

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΔΙΥΠΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
(Προκαταρκτική)

**«Μεταρρύθμισης καθεστώτος χορήγησης επιδόματος
επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας»**

A. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το επίδομα επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας που καταβάλλεται στους μόνιμους και δόκιμους δημοσίους υπαλλήλους, καθώς και στους υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου που υπηρετούν/απασχολούνται στις υπηρεσίες και φορείς που εμπύπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4354/2015 (νόμος περί ενιαίου μισθολογίου), κατηγοριοποιείται σήμερα σε τέσσερις διαφορετικές κατηγορίες (Α' κατηγορία-150 ευρώ, Β' κατηγορία-70 ευρώ, Γ' κατηγορία-35 ευρώ, δασικοί υπάλληλοι-105 ευρώ), κυρίως βάσει των ειδικοτήτων των υπαλλήλων, των χώρων εργασίας, αλλά και συνδυασμό των δύο παραμέτρων. Οι δικαιούχοι, καθώς επίσης και οι όροι και προϋποθέσεις καταβολής του εν λόγω επιδόματος, καθορίζονται με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού. Η συνολική ετήσια δαπάνη ανέρχεται περίπου στο ποσό των 160 εκατ. ευρώ ετησίως για ένα πλήθος 93.000 δικαιούχων περίπου (Α' κατηγορία 83.527, Β' κατηγορία 5.203, Γ' κατηγορία 940, δασικοί υπάλληλοι 2.950)¹.

Με τις διατάξεις του άρθρου 18 του ν.4354/2015, προβλέφθηκε η ανάγκη μεταρρύθμισης του καθεστώτος χορήγησης του εν λόγω επιδόματος, έτσι ώστε αυτό να ευθυγραμμίζεται με την αντίστοιχη Ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Από την επικαιροποίηση του ως άνω άρθρου προέκυψε η ανάγκη για σύνταξη έκθεσης εκ μέρους της Τεχνικής Βοήθειας προκειμένου να αντληθούν βέλτιστες πρακτικές από άλλα ευρωπαϊκά κράτη σε ό,τι αφορά τα ισχύοντα για παρόμοια/ανάλογα καθεστώτα.

Στη συνέχεια εκδόθηκε το άρθρο 396 του ν.4512/2015 οι ρυθμίσεις του οποίου περιγράφονται παρακάτω:

«**Άρθρο 18 νόμου 4354/2015** όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 396 Ν.4512/2018 (ΦΕΚ Α 5/17.1.2018) και ισχύει.

Επίδομα επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας

1. Συστήνεται Επιτροπή αρμόδια για την επεξεργασία και υποβολή πρότασης μεταρρύθμισης του καθεστώτος χορήγησης επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας, καθώς και για την εκπόνηση από κοινού με τους συναρμόδιους φορείς βραχυπρόθεσμου, μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου σχεδίου δράσης για την πρόληψη των παραγόντων κινδύνου στους χώρους εργασίας των φορέων στους οποίους παρατηρούνται επικίνδυνες και ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας.

2. Αναφορικά με το καθεστώς χορήγησης επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας, έργο της Επιτροπής είναι ιδίως:

α) ο προσδιορισμός συγκεκριμένων κριτηρίων που συνδέονται με την έκθεση των εργαζομένων σε σοβαρό κίνδυνο βλάβης της υγείας τους εξαιτίας των συνθηκών που επικρατούν στο χώρο εργασίας όπου απασχολούνται, των ουσιών με τις οποίες έρχονται σε επαφή ή της φύσης και του αντικειμένου της απασχόλησής τους,

β) ο προσδιορισμός της μεθοδολογίας, του τρόπου υπολογισμού του ύψους και των κατηγοριών του επιδόματος,

γ) η υπαγωγή των ειδικοτήτων/κλάδων και χώρων εργασίας στα ανωτέρω κριτήρια, λαμβάνοντας υπόψη τα περιγράμματα θέσεων εργασίας, όπου αυτά υπάρχουν, και τον βαθμό και τη συχνότητα έκθεσης στους παράγοντες με τους οποίους συνδέονται τα ανωτέρω κριτήρια.

¹ Το ποσό δεν συμπεριλαμβάνει τους δικαιούχους που προστέθηκαν με το άρθρ. 98 του ν.4483/17, ελλείψει ολοκληρωμένων απολογιστικών στοιχείων.

3. Αναφορικά με την πρόληψη και προστασία από παράγοντες κινδύνου στους χώρους εργασίας, η Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, συνεπικουρούμενη από την Επιτροπή και το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.Ε.Π.Ε.), εκπονεί βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο σχέδιο για την κατά το δυνατόν άμβλυση των ανωτέρω παραγόντων κινδύνου και την εγκαθίδρυση και εμπέδωση των αναγκαίων συνθηκών πρόληψης και προστασίας των εργαζομένων.
4. Επί τη βάση του έργου της όπως αυτό περιγράφεται στις παρ. 2 και 3, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τη σχέση μεταξύ των προστατευτικών και προληπτικών μέτρων για τους εργαζόμενους και του νέου συστήματος χορήγησης του επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας και περιλαμβάνει στην πρότασή της ρυθμίσεις για τακτικές αναφορές και συμπερίληψη στις σχετικές βάσεις δεδομένων των μέτρων προστασίας και πρόληψης και της τυχόν επίπτωσής τους στο καταβαλλόμενο επίδομα.
5. Η Επιτροπή αποτελείται από δεκαεπτά (17) τακτικά μέλη και τα αναπληρωματικά αυτών, εκ των οποίων τέσσερις (4) ιατρούς Ε.Σ.Υ./Δημόσιας Υγείας κατάλληλων ειδικοτήτων, δύο (2) εκπροσώπους του Υπουργείου Εσωτερικών, δύο (2) εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών, δύο (2) εκπροσώπους του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης, έναν (1) εκπρόσωπο του Υπουργείου Υγείας, τρεις (3) εκπροσώπους του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, εκ των οποίων οι δύο (2) τουλάχιστον από τη Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία, δύο (2) Επιθεωρητές Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.Ε.Π.Ε.) και έναν (1) εκπρόσωπο του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.).
6. Η Επιτροπή επικουρείται από δύο (2) γραμματείς, που προέρχονται από το Υπουργείο Οικονομικών.
7. Η Επιτροπή λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2690/1999 (Α' 45) και συνεδριάζει τουλάχιστον μία (1) φορά την εβδομάδα.
8. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας, η οποία εκδίδεται εντός ενός (1) μήνα από τη δημοσίευση του παρόντος, καθορίζεται η συγκρότηση και επιμέρους λεπτομέρειες για τον τρόπο λειτουργίας της Επιτροπής.
9. Η Επιτροπή οφείλει να ολοκληρώσει το έργο που περιγράφεται στις περιπτώσεις α' και β' και να υποβάλει σχετική γνωμοδότηση, συνοδευόμενη από αναλυτική μελέτη σύμφωνα με την ως άνω περιγραφή του έργου της, στους συναρμόδιους Υπουργούς έως τις 30.5.2018, καθώς και από προκαταρκτική ποσοτικοποίηση της εκτιμώμενης επίπτωσης της εν λόγω γνωμοδότησης. Οι συναρμόδιοι Υπουργοί επεξεργάζονται τη γνωμοδότηση και παρέχουν σχετικές οδηγίες. Επί τη βάση των ανωτέρω οδηγιών η Επιτροπή οφείλει να ολοκληρώσει το έργο που περιγράφεται στην περίπτωση γ' και να υποβάλει τελική γνωμοδότηση στους συναρμόδιους Υπουργούς εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός (1) έτους από την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου.
10. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας προσδιορίζονται οι δικαιούχοι, το ύψος και οι όροι και προϋποθέσεις καταβολής του επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας λαμβάνοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής της παρ. 1. Η απόφαση εκδίδεται εντός ενός (1) μήνα από την υποβολή της τελικής γνωμοδότησης της Επιτροπής της παρ. 1 και σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από το Φεβρουάριο του 2019.
11. Η Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, συνεπικουρούμενη από την Επιτροπή και το Σ.Ε.Π.Ε.:
- α) καταρτίζει, έως τις 30.5.2018, βραχυπρόθεσμο σχέδιο, καταγράφει την υφιστάμενη κατάσταση αναφορικά με την πρόληψη των παραγόντων κινδύνου στους χώρους εργασίας των φορέων, στους οποίους παρατηρούνται επικίνδυνες και ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας, και συμπεριλαμβάνει τις αναγκαίες πληροφορίες, τυχόν ισχύοντα μέτρα, καθώς και πρόταση για την επεξεργασία περαιτέρω πληροφοριών και μέτρων που μπορούν να ληφθούν άμεσα προκειμένου να αμβλυθεί η έκθεση των εργαζομένων σε επικίνδυνα και ανθυγιεινά περιβάλλοντα εργασίας και καταχωρίσει τους στις σχετικές βάσεις δεδομένων, τα οποία θα εφαρμοστούν έως τον Ιανουάριο του 2019,
  - β) υποβάλλει στους συναρμόδιους Υπουργούς, έως τον Ιανουάριο του 2019, προς υιοθέτηση και εφαρμογή μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο σχέδιο, κατόπιν διαβούλευσης με τους φορείς, στους οποίους παρατηρούνται επικίνδυνες και ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας,
  - γ) αναλαμβάνει συνεχή δράση στους τομείς της προστασίας και πρόληψης με τη συλλογή και κατηγοριοποίηση των σχετικών πληροφοριών, την ανάπτυξη καλών πρακτικών και μηχανισμών παρακολούθησης της εφαρμογής τους.

12. Μέχρι την έκδοση της απόφασης της παρ. 10 και σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από τον Φεβρουάριο του 2019, το επίδομα επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας εξακολουθεί να καταβάλλεται στους ίδιους δικαιούχους, στο ίδιο ύψος και με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος των διατάξεων του παρόντος. Από 1.3.2019 καταργούνται η παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4024/2011 (Α' 176), το άρθρο 67 του ν. 4235/2014 (Α' 32), το άρθρο 22 του ν. 4368/2016, η παρ. 8 του άρθρου 2 και η παρ. 17 του άρθρου 11 του ν. 4375/2016 (Α' 51), το άρθρο 98 του ν. 4483/2017 (Α' 107), καθώς και κάθε άλλη διάταξη που ρυθμίζει κατά τρόπο διαφορετικό το καθεστώς χορήγησης του επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας και κάθε υπουργική ή κοινή υπουργική απόφαση που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των ανωτέρω διατάξεων.»

B. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΔΙΥΠΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Με την αρ. 2/14511/0004/12.03.2018 (ΑΔΑ 728ΖΗ-Μ3Ξ) Κοινή Υπουργική Απόφαση συγκροτήθηκε η Διυπουργική Επιτροπή με τη συμμετοχή δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών που συνδυάζουν την αρμοδιότητα των υπηρεσιών που εκπροσωπούν αλλά έχουν και το αναγκαίο επιστημονικό υπόβαθρο σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία, δημόσιας υγείας, μισθολογικής πολιτικής, ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και εκπρόσωπο ανεξάρτητου και εξειδικευμένου επιστημονικού φορέα Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.) και ξεκίνησε άμεσα τις συνεδριάσεις της προκειμένου να φέρει σε πέρας εμπροθέσμως το έργο που της ανατέθηκε.

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο θεσμικό πλαίσιο, το έργο της Επιτροπής αποτελείται από τρία παραδοτέα των οποίων η ολοκλήρωση τοποθετείται σε δύο χρονικές φάσεις και οφείλει να λάβει τη μορφή μιας προκαταρκτικής και μιας τελικής γνωμοδότησης ως ακολούθως:

Α' φάση :

1^ο Παραδοτέο: προσδιορισμός συγκεκριμένων κριτηρίων που συνδέονται με την έκθεση των εργαζομένων σε σοβαρό κίνδυνο βλάβης της υγείας τους εξαιτίας των συνθηκών που επικρατούν στο χώρο εργασίας όπου απασχολούνται, των ουσιών με τις οποίες έρχονται σε επαφή ή της φύσης και του αντικειμένου της απασχόλησής τους

2^ο Παραδοτέο: προσδιορισμός της μεθοδολογίας, του τρόπου υπολογισμού του ύψους και των κατηγοριών του επιδόματος

Τα ανωτέρω πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί μέχρι 30.05.2018.

Β' φάση :

3^ο Παραδοτέο: υπαγωγή των ειδικοτήτων/κλάδων και χώρων εργασίας στα ανωτέρω κριτήρια, λαμβάνοντας υπόψη τα περιγράμματα θέσεων εργασίας, όπου αυτά υπάρχουν, και τον βαθμό και τη συχνότητα έκθεσης στους παράγοντες με τους οποίους συνδέονται τα ανωτέρω κριτήρια.

Το Παραδοτέο αυτό, με τη μορφή τελικής γνωμοδότησης, οφείλει να ολοκληρωθεί εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός έτους (μέχρι 17.01.2019) από την έναρξη ισχύος της τελικής μορφής του άρθρου 18 του ν.4354/2015 και για τη διαμόρφωσή του πρέπει να παρασχεθούν σχετικές οδηγίες από τους συναρμόδιους Υπουργούς μετά την υποβολή της προκαταρκτικής γνωμοδότησης της Α' φάσης.

Στόχος της παρούσας προκαταρκτικής Γνωμοδότησης είναι να ενσωματώσει το 1^ο και 2^ο Παραδοτέο περιλαμβάνοντας και την απαιτούμενη από τις διατάξεις αναλυτική μελέτη, προκειμένου να καταστεί εφικτή η ολοκλήρωση της Α' φάσης αλλά και να υποβάλει περαιτέρω μεθοδολογικές προτάσεις ώστε να διευκολυνθεί η εμπρόθεσμη ολοκλήρωση της Β' φάσης.

Η Επιτροπή πραγματοποίησε 11 συνεδριάσεις κατά τη χρονική περίοδο από 29.03.2018-29.05.2018 λαμβάνοντας υπόψη υλικό από τις κάτωθι πηγές που υποβλήθηκε στην Επιτροπή και έγινε αντικείμενο επεξεργασίας από τα μέλη:

- Τα πορίσματα/γνωμοδοτήσεις προηγούμενων Επιτροπών με συναφές αντικείμενο (Κωνσταντινίδη, Μπεχράκη, Λινού)
- Το ιταλικό και αυστριακό πρότυπο (γνωμάτευση Λεβέντη)
- Επιδημιολογικά στοιχεία επαγγελματικών νοσημάτων και εργατικών ατυχημάτων (ΣΕΠΕ, ΕΦΚΑ)
- Την υφιστάμενη σχετική νομοθεσία
- Διεθνή και εθνικά βιβλιογραφικά δεδομένα
- Την έκθεση της Τεχνικής Βοήθειας.

Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων της Επιτροπής έγιναν εκτενείς συζητήσεις για τη διαμόρφωση άποψης της Επιτροπής για τους βλαπτικούς παράγοντες επί τη βάση των οποίων προσδιορίστηκαν τα κριτήρια υπαγωγής, καθώς και για τη σχετική μεθοδολογία που πρέπει να προταθεί.

Γ. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Κατά την εκτέλεση του έργου της η Επιτροπή αντιμετώπισε σοβαρούς περιορισμούς οι οποίοι είναι αναγκαίο να παρατεθούν στην παρούσα Γνωμοδότηση και να ληφθούν υπόψη από τους αποδέκτες αυτής.

Οι περιορισμοί αυτοί σχετίζονται με:

1. Το χρονοδιάγραμμα εντός του οποίου οφείλει να ολοκληρώσει το έργο της όπως αυτό έχει τεθεί από την εν ισχύ διάταξη. Το εξαιρετικά σύντομο χρονοδιάγραμμα έδωσε ελάχιστο χρόνο στην Επιτροπή για την επεξεργασία κριτηρίων και μεθοδολογίας, δεδομένων των περιορισμών που αναλύονται ακολούθως. Τα ανωτέρω ισχύουν κατά μείζονα λόγο για το έργο του 3^{ου} Παραδοτέου που θα αφορά στην υπαγωγή των κλάδων/ειδικοτήτων/χώρων στα ως άνω κριτήρια με εφαρμογή της μεθοδολογίας.
2. Τη σχεδόν παντελή έλλειψη στοιχείων, μετρήσεων και δεδομένων, που αφορούν την ανθυγιεινότητα και επικινδυνότητα στους χώρους/κλάδους/ειδικότητες του δημόσιου τομέα.
3. Το πολυάριθμο των ειδικοτήτων και κλάδων που απασχολούνται στον Δημόσιο Τομέα καθώς και την ποικιλομορφία και ιδιαιτερότητα των εργασιών.
4. Την Ελληνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία, με τις οποίες ρυθμίζεται ήδη το θεσμικό πλαίσιο για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων. Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω νομοθετήματα:
  - i. Ν. 3850/2010 (άρθρο 10), κατατάσσονται οι επιχειρήσεις ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας σε τρεις κατηγορίες ως προς την υποχρέωσή τους να απασχολούν

κάποιες ώρες τεχνικό ασφάλειας και γιατρό εργασίας. Ουσιαστικά, το άρθρο 10 συνδέει κλάδους (π.χ. «ορυχεία άνθρακα» ή «διοικητικές και οικονομικές υπηρεσίες όλων των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας») με τρία επίπεδα επικινδυνότητας, Α (υψηλότερο), Β (μεσαίο), Γ (χαμηλό).

- ii. ΠΔ 41/2012, εμπεριέχεται ο Εθνικός Κατάλογος Επαγγελματικών Ασθενειών (ουσιαστικά είναι ο Ευρωπαϊκός Κατάλογος Επαγγελματικών Ασθενειών 2003/670/ΕΚ). Στο νομοθέτημα συνδέονται **βλαπτικοί παράγοντες**, δηλαδή χημικοί παράγοντες (π.χ. ουσίες, σκόνης, αμίαντος κ.λπ.), βιολογικοί παράγοντες (π.χ. μικροοργανισμοί) και φυσικοί παράγοντες (π.χ. ακτινοβολίες, θόρυβος, δονήσεις κ.λπ.) και σε ορισμένες περιπτώσεις είδη εργασιών (π.χ. δύτες, προσωπικό που ασχολείται με την πρόληψη-περίθαλψη, κ.λπ.) με **επαγγελματικές ασθένειες**.
- iii. ΠΔ 90/1999 για τους χημικούς παράγοντες όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, εμπεριέχεται κατάλογος Οριακών Τιμών Έκθεσης (ΟΤΕ) για 500 και πλέον χημικές ουσίες. Προφανώς, όσο μικρότερη η ΟΤΕ, τόσο υψηλότερη η επικινδυνότητα της ουσίας σε περίπτωση έκθεσης του εργαζόμενου σε αυτήν. Επίσης, στο ΠΔ 186/1995 για τους βιολογικούς παράγοντες ταξινομούνται οι μικροοργανισμοί σε τέσσερις ομάδες, ανάλογα με την επικινδυνότητά τους (1,2,3,4, όπου η ομάδα 4 είναι και η πλέον επικίνδυνη). Σε καμιά, όμως, περίπτωση δεν συνδέεται η **επικινδυνότητα** με συγκεκριμένους **χώρους εργασίας, θέσεις εργασίας ή ειδικότητες** (με εξαίρεση ορισμένες περιπτώσεις όπως οι ναυπηγικές εργασίες (ΠΔ 70/90) και τα τεχνικά έργα (ΠΔ 305/1996)).

5. Την επιστημονική/τεχνική βιβλιογραφία σε θέματα Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΥΑΕ) η οποία στη χώρα μας δεν εμφανίζεται ιδιαίτερα πλούσια. Η βιβλιογραφία αυτή, σε γενικές γραμμές, εντάσσεται σε κάποια από τις παρακάτω κατηγορίες:

- i. **Εκτιμήσεις κινδύνου:** Συνδέουν χώρους, διαδικασίες ή εργαζόμενους στους ίδιους χώρους (ΟΧΙ ειδικότητες ή θέσεις εργασίας) με την **επικινδυνότητα**. Π.χ. η επικινδυνότητα για τον χημικό, τον βοηθό ή και τον ανειδίκευτο σε ένα χημικό εργαστήριο θεωρείται συνήθως η ίδια.
- ii. **Κλαδικές Μελέτες** (Κλαδικές εκτιμήσεις κινδύνου): Συνδέουν παρόμοιους χώρους, διαδικασίες ή εργαζόμενους σε ίδιους χώρους σε διάφορες εταιρίες ενός κλάδου με την **επικινδυνότητα**. Σημειώνεται ότι οι διαθέσιμες 10 κλαδικές μελέτες στην Ελλάδα (αυτές του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.) αφορούσαν σε μεγάλο βαθμό βιομηχανικούς κλάδους του ιδιωτικού τομέα. Μια μελέτη αφορούσε τα ταχυδρομεία, μια δεύτερη τα νοσοκομεία και μια τρίτη γενικά τις διοικητικές υπηρεσίες, όπου εξετάστηκαν και χώροι (γραφεία) του Υπουργείου Εμπορίου με 600 εργαζόμενους. Παραμένει το επιστημονικό ερώτημα κατά πόσον οι εταιρίες που εξετάστηκαν στα πλαίσια των μελετών αυτών ήταν πράγματι αντιπροσωπευτικές του εκάστοτε κλάδου.
- iii. **Επιδημιολογικές Μελέτες / Στοιχεία:** Συνδέουν έναν ή περισσότερους βλαπτικούς παράγοντες σε έναν εργασιακό χώρο ή κλάδο με τη **επικινδυνότητα / νοσηρότητα** (από ατυχήματα ή ασθένειες). Και στην περίπτωση αυτή διαπιστώνεται ότι ενώ υπάρχουν κάποιες μελέτες ή στοιχεία του Σ.Ε.Π.Ε. που αφορούν τα ατυχήματα και συσχετίζουν κάποιες αιτίες ατυχημάτων, π.χ. τις πτώσεις από ύψος, με ορισμένους κλάδους, ουσιαστικά απουσιάζουν τα στοιχεία και οι μελέτες που αφορούν τις επαγγελματικές ασθένειες.

Δ. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΥΠΑΓΩΓΗΣ

Λαμβάνοντας υπόψη όλους τους ανωτέρω εκτεθέντες περιορισμούς, προκρίνεται η επιλογή μιας «απαγωγικής προσέγγισης», δηλαδή μιας προσέγγισης που εκκινεί από τις κοινές (γενικές) παραδοχές της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας και καταλήγει στα επιμέρους κριτήρια επικινδυνότητας για κάθε ειδικότητα ή/και θέση εργασίας. Με βάση τις παραδοχές αυτές σχηματίζεται ένα «μοντέλο» συσχέτισης βλαπτικών παραγόντων και κριτηρίων που τους αφορούν, με την επικινδυνότητα (ή νοσηρότητα) της δραστηριότητας.

Τα κριτήρια που προκρίνονται στο πλαίσιο αυτού του μοντέλου περιγράφονται ως ακολούθως:

- α. Κριτήρια για την ένταξη στους βλαπτικούς φυσικούς παράγοντες αποτελούν ιδίως:
  - αα. η έκθεση σε θόρυβο, δονήσεις, ακτινοβολίες (υπεριώδεις, ιοντίζουσες, μη ιοντίζουσες), Laser, υπερήχους και
  - αβ. η εργασία σε ακραίες υψηλές ή χαμηλές θερμοκρασίες καθώς και σε εύρος διακύμανσης θερμοκρασίας.
- β. Κριτήρια για την ένταξη στους βλαπτικούς χημικούς παράγοντες αποτελούν ιδίως η έκθεση σε ερεθιστικούς, σε τοξικούς, σε καρκινογόνους, σε μεταλλαξιγόνους, σε διαβρωτικούς και σε εκρηκτικούς παράγοντες.
- γ. Κριτήρια για την ένταξη στους βλαπτικούς βιολογικούς παράγοντες αποτελεί ιδίως η έκθεση του υπαλλήλου στους παράγοντες των ομάδων 2, 3 και 4 του πδ 186/1995 (Α' 97).
- δ. Κριτήρια για την ένταξη στους βλαπτικούς εργονομικούς παράγοντες αποτελούν ιδίως:
  - δα. η χειρωνακτική διακίνηση βαρέων φορτίων σε συνεχή και εντατική βάση
  - δβ. η εργασία πάνω από το ύψος των ώμων και
  - δγ. η βαριά σωματική εργασία που αντιστοιχεί σε εργώδη χειρωνακτική εργασία και συνεπάγεται υψηλή κατανάλωση ενέργειας.
- ε. Κριτήρια για την ένταξη στους βλαπτικούς μηχανολογικούς/ηλεκτρολογικούς παράγοντες και σε εργασία σε βλαπτικά ειδικά περιβάλλοντα αποτελούν ιδίως:
  - εα. η εργασία σε περιβάλλον με μηχανήματα με κινητά μέρη
  - εβ. η εργασία σε περιβάλλον επηρεαζόμενο από ύπαρξη ρεύματος υψηλής τάσης
  - εγ. η εργασία σε ύψος, σε βάθος, η υποθαλάσσια εργασία, η εργασία σε περιορισμένο χώρο,
  - εδ. εργασία εκτός στεγασμένου χώρου καθ' όλη τη διάρκεια του ωραρίου.
- στ. Κριτήρια για την ένταξη στους βλαπτικούς οργανωτικούς παράγοντες αποτελούν ιδίως η εργασία σε 24ωρες βάρδιες σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για το Δημόσιο (με νυχτερινό ωράριο τουλάχιστον 2 φορές την εβδομάδα με συμπερίληψη παροχής εργασίας τουλάχιστον 5 ωρών μεταξύ 10 μ.μ. έως 6 π.μ.)
- ζ. Κριτήρια για την ένταξη στους ψυχοκοινωνικούς παράγοντες αποτελούν ιδίως
  - ζα. το εργασιακό στρες που απορρέει από την εντατικοποίηση εργασίας

ζβ. η συνεχής και εντατική εργασία υπό ψυχοσωματική φόρτιση, οφειλόμενα στο είδος της εργασίας.

Λοιποί παράγοντες (εδραζόμενοι κυρίως σε επικουρικά κριτήρια) οι οποίοι δυνητικά θα μπορούν να αφορούν οποιαδήποτε από τις επτά (7) παραπάνω κατηγορίες.

Στοιχεία τεκμηρίωσης λοιπών παραγόντων:

- Διεθνώς αποδεκτή, κατά περίπτωση, επιστημονική βιβλιογραφία (ΥΑΕ, Εργονομία, Ιατρική Εργασίας)
- Επιδημιολογικά στοιχεία επαγγελματικών νοσημάτων και εργατικών ατυχημάτων (ΣΕΠΕ, ΙΚΑ/ΕΦΚΑ, δεδομένα ασφαλιστικών ταμείων)
- Εκτιμήσεις Επαγγελματικού κινδύνου- Κλαδικές μελέτες

Τα κριτήρια που παρατίθενται ανωτέρω και που εγκρίθηκαν ομόφωνα από την Διυπουργική Επιτροπή αποτελούν το βασικό πυλώνα της αναμόρφωσης του καθεστώτος χορήγησης του επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας στους υπαλλήλους των φορέων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του ν.4354/15 (ενιαίο μισθολόγιο).

Ε. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ/ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΔΟΜΑΤΟΣ

Η εφαρμογή μίας μεθοδολογικής προσέγγισης της επικινδυνότητας θα πρέπει να έχει δυνατότητα εφαρμογής στην πράξη ανά κλάδο και ειδικότητα εργασίας και να συμπεριλάβει διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα σχετικά με τη νοσηρότητα και τη θνησιμότητα του εργατικού δυναμικού της χώρας (εκτιμήσεις επαγγελματικού κινδύνου, κλαδικές μελέτες, μετρήσεις βλαπτικών παραγόντων, επιδημιολογικά στοιχεία ΣΕΠΕ και Ασφαλιστικών Ταμείων, νομοθεσία, βιβλιογραφία).

- Στην προσέγγιση της οποίας μεθοδολογίας θα πρέπει να περιλαμβάνεται η έννοια της πιθανότητας και της σοβαρότητας.
- **Επικινδυνότητα = Πιθανότητα × Σοβαρότητα**, όπου:
  - Πιθανότητα εμφάνισης της έκθεσης ή εκδήλωσης βλάβης της υγείας
  - Σοβαρότητα του τραυματισμού ή της ασθένειας που μπορεί να προκληθεί από την έκθεση,
- **Πίνακας Επικινδυνότητας (Risk Matrix)**

Ο Πίνακας Επικινδυνότητας ή Πίνακας Απόφασης Επικινδυνότητας (**Risk Decision Matrix**) είναι ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό της επικινδυνότητας ενός εμφανιζόμενου περιστατικού. Μελετήθηκαν από την Επιτροπή διάφορα σχετικά μοντέλα και τελικά προεκρίθη και προτείνεται ο παρακάτω πίνακας επικινδυνότητας. Ο πίνακας αυτός βασίστηκε σε μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθείται ήδη από την Ε.Ε. για εκτίμηση επικινδυνότητας σε συγκεκριμένους κλάδους² και προσαρμόστηκε στις ανάγκες του συγκεκριμένου έργου. Εκφράζεται με πίνακα δύο διαστάσεων, όπου η πρώτη διάσταση απεικονίζει την πιθανότητα εμφάνισης της πηγής κινδύνου (της έκθεσης) ή του ανεπιθύμητου συμβάντος, και η δεύτερη τις συνέπειες ή τον αντίκτυπο της πηγής κινδύνου.

² Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Μη Δεσμευτικός Οδηγός Βέλτιστης Πρακτικής για τη Βελτίωση της Εφαρμογής των Οδηγιών για την Προστασία της Υγείας και της Ασφάλειας των Εργαζομένων στους τομείς της Γεωργίας, της Κτηνοτροφίας, της Φυτοκομίας και της Δασοκομίας, προσάρτημα 4.4, σελ. 162

Πιθανότητα	Συνέπειες (Σοβαρότητα)				
	Ασήμαντες (1)	Ελάχιστες (2)	Μέτριες (3)	Μεγάλες (4)	Σοβαρές (5)
Σχεδόν βέβαια (1)	Δ	Β	Β	Α	Α
Πιθανή (2)	Δ	Γ	Α	Α	Α
Δυνητική (3)	Ε	Δ	Γ	Β	Β
Σπάνια (4)	Ε	Δ	Δ	Γ	Β
Απίθανη (5)	Ε	Ε	Δ	Δ	Δ

Κάθε συνδυασμός μεταξύ των δύο μεταβλητών βαθμολογείται ως εξής:

- Ε: αμελητέα επικινδυνότητα
- Δ: ελάχιστη επικινδυνότητα
- Γ: μέτρια επικινδυνότητα
- Β: σημαντική επικινδυνότητα
- Α: υψηλή επικινδυνότητα

Ορισμοί Πιθανοτήτων:

- Απίθανη: Σχεδόν αδύνατο να συμβεί κατά την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Σπάνια: Κυρίως συμβαίνει σε μικρό βαθμό λόγω απρόβλεπτων και έκτακτων καταστάσεων.
- Δυνητική: Ενδέχεται να συμβεί κατά την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Πιθανή: Ενδέχεται να συμβεί συχνά κατά την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Σχεδόν βέβαια: Συμβαίνει με βεβαιότητα κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής δραστηριότητας.

Ορισμοί Συνεπειών:

- Ασήμαντες: Σχεδόν καμία βλάβη στην υγεία .
- Ελάχιστες: Προκαλούνται ήπιας βαρύτητας βλάβες στην υγεία .
- Μέτριες: Προκαλούνται μέτριας βαρύτητας βλάβες στην υγεία .
- Μεγάλες: Προκαλούνται μεγάλης βαρύτητας βλάβες στην υγεία.
- Σοβαρές: Προκαλούνται μόνιμες βλάβες στην υγεία (μόνιμες αναπηρίες έως και θάνατο)

Εφαρμόζοντας την προτεινόμενη αυτή μεθοδολογία σε συσχέτιση με τα προαναφερθέντα κριτήρια, προτείνεται η εξής προσέγγιση προκειμένου να είναι εφικτή η ολοκλήρωση του 3^{ου} Παραδοτέου της Επιτροπής:

I) Θα πρέπει να συλλεχθούν τα απαραίτητα πληροφοριακά στοιχεία, βάσει των οποίων θα εντοπιστούν οι ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά των εργασιών και της εν γένει απασχόλησης των εργαζομένων για κάθε κλάδο/ειδικότητα και χώρο εργασίας, σε σχέση με τα τιθέμενα κριτήρια.

Δινητικά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα περιγράμματα θέσεων εργασίας, όπου αυτά υπάρχουν. Ωστόσο, επειδή, από το σχεδιασμό τους, τα περιγράμματα δεν είχαν στόχο να τεκμηριώνουν την ανταπόκριση σε κριτήρια υπαγωγής σε βλαπτικούς της υγείας παράγοντες, δεν αναμένεται η εξέτασή τους να αποτελέσει πηγή επαρκών πληροφοριών για την εφαρμογή των κριτηρίων και του μεθοδολογικού μοντέλου. Επιπροσθέτως, οι υπηρεσίες που είχαν υποχρέωση σύνταξης περιγραμμάτων θέσεων εργασίας αποτελούν ένα υποσύνολο μόνο των υπηρεσιών και φορέων που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4354/2015.

Για το λόγο αυτό προτείνεται η Επιτροπή να ζητήσει την αναγκαία πληροφόρηση αρχικά από τα Υπουργεία (με συγκεκριμένη προθεσμία ανταπόκρισης), που απασχολούν (είτε τα Υπουργεία είτε οι εποπτευόμενοι φορείς τους) εργαζόμενους, που είναι ήδη δικαιούχοι του υφιστάμενου επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας, αναφορικά με τις δραστηριότητες / αρμοδιότητες κάθε κλάδου/ειδικότητας/χώρου, λαμβάνοντας επικουρικά υπόψη τους προαναφερθέντες βλαπτικούς παράγοντες.

Για όσους φορείς είναι εφικτό, διότι διαθέτουν εξειδικευμένες υπηρεσίες Ιατρικής της Εργασίας (γιατρούς εργασίας, τεχνικούς ασφαλείας, επιτροπή υγιεινής και ασφάλειας της Εργασίας) ή και ειδικούς επιστήμονες (κατά προτεραιότητα γιατρούς δημόσιας υγείας, υγιεινολόγους μηχανικούς, και λοιπούς εξειδικευμένους επιστήμονες στην υγεία και ασφάλεια), θα μπορούν να συμπληρώσουν και εξειδικευμένο ερωτηματολόγιο προσαρμοσμένο στα κριτήρια υπαγωγής των ομάδων βλαπτικών της υγείας παραγόντων που αναλύονται στην παρούσα καθώς επίσης και τις πιθανότητες και τις συνέπειες, ώστε να διασφαλίζεται η συγκέντρωση κρίσιμων και χρήσιμων πληροφοριών για τις δραστηριότητες/αρμοδιότητες κάθε κλάδου/ειδικότητας/χώρου αλλά και η εναρμονισμένη, αντιμετώπισή τους.

Σε δεύτερη φάση, το ίδιο ερωτηματολόγιο θα συμπληρωθεί, με αντίστοιχο τρόπο, από κλάδους/ειδικότητες που διεκδικούν τη χορήγηση του επιδόματος. Ως εν δυνάμει δικαιούχοι θα μπορούσαν να είναι οι φορείς οι οποίοι έχουν μέχρι σήμερα υποβάλλει σχετικό Υπόμνημα προς τη Διυπουργική Επιτροπή.

Σε κάθε περίπτωση τα στοιχεία που θα συμπληρωθούν από τις υπηρεσίες, κλάδους/ειδικότητες και φορείς θα αποτελέσουν υποστηρικτικά στοιχεία ως πρόσθετη πληροφορία στα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα και θα αξιολογηθούν και σταθμιστούν από την αρμόδια Διυπουργική Επιτροπή.

Επίσης θα είναι χρήσιμη η αποστολή προς την Επιτροπή κάθε πρόσθετου οικονομικού στοιχείου σχετικά με το ύψος του επιδόματος και του ποσοστού του επί των αποδοχών των δικαιούχων στις λουπές χώρες της Ε.Ε. ανά κατηγορία και κλάδο ή άλλων πρόσθετων παροχών που σχετίζονται με την επικινδυνότητα (π.χ. πρόωρη συνταξιοδότηση).

II) Βάσει των στοιχείων που έχουν συλλεγεί, κάθε χώρος εργασίας ή και κάθε κλάδος/ειδικότητα εργαζομένου θα εξετάζεται, ως προς την επικινδυνότητα του (ή μη), με εφαρμογή του Πίνακα Επικινδυνότητας, ανά κριτήριο και ανά βλαπτικό παράγοντα. Στη συνέχεια, θα αθροίζονται οι «βαθμολογίες χαρακτηρισμών» (Α, Β, Γ, Δ και Ε) και θα εξαχεται η συνολική βαθμολογία για κάθε κλάδο/ειδικότητα για κάθε χώρο εργασίας.

Βασικές παραδοχές της μεθοδολογίας είναι:

- Κάθε μία ομάδα (από τις επτά) των βλαπτικών παραγόντων «βαθμολογείται» με τον υψηλότερο βαθμό που θα αποδοθεί σε έστω και έναν από τους επιμέρους παράγοντες της ομάδας αυτής. Π.χ. αν στην ομάδα Χημικοί Παράγοντες απαντώνται ένα Β, δυο Γ και τέσσερα Δ, η ομάδα Χημικοί παράγοντες «βαθμολογείται» με Β.
- Οι επτά (7) ομάδες βλαπτικών παραγόντων θεωρούνται «ισοβαρείς».

Στη συνέχεια, το πλήθος θα καταταγεί, κατά κλάδο/ειδικότητα η/και χώρο εργασίας, με βάση τη συνολική βαθμολογία που συγκεντρώνει από την άθροιση των επτά βλαπτικών παραγόντων. Η άθροιση μπορεί να γίνει με έναν από τους παρακάτω τρόπους:

- α) Αθροίζοντας τις επιμέρους βαθμολογίες χαρακτηριστικών (Α Β Γ Δ και Ε) των επτά ομάδων προσδιοριστικών ομάδων βλαπτικών παραγόντων για κάθε κλάδο/ειδικότητα σε κάθε χώρο εργασίας και συνολικά. Στην περίπτωση αυτή, ανάλογα της διασποράς³ των βαθμολογιών θα καθοριστεί και ο κανόνας βάσει του οποίου θα δημιουργηθούν οι κατηγορίες επιδομάτων και το ύψος του επιδόματος για κάθε κατηγορία, με την εξής παραδοχή: μεγαλύτερος βαθμός διασποράς επί της συνολικής βαθμολογίας απαιτεί περισσότερες κατηγορίες, προκειμένου να αφομοιωθούν πλήρως τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαιτερότητες του πληθυσμού και τανάπαλιν. Επίσης, με τον ίδιο κανόνα θα καθοριστεί και ο τρόπος ένταξης κάθε κλάδου/ειδικότητας σε μία μοναδική από τις κατηγορίες επιδόματος που θα διαμορφωθούν.
- β) Εναλλακτικά, τα χαρακτηριστικά της συνολικής βαθμολογίας Α Β Γ Δ και Ε των επτά ομάδων προσδιοριστικών βλαπτικών παραγόντων αντιστοιχίζονται⁴ με αριθμητικές τιμές (ή και εύρος αριθμητικών τιμών), οι οποίες αθροίζονται και παράγουν τη γενική αριθμητική βαθμολογία κάθε κλάδου/ειδικότητας σε κάθε χώρο εργασίας. Στην περίπτωση αυτή το σύνολο του πληθυσμού κατατάσσεται σε φθίνουσα σειρά εκκινώντας από τον κλάδο/ειδικότητα που συγκέντρωσε την υψηλότερη βαθμολογία και, στη συνέχεια, διαμορφώνεται ο κανόνας βάσει του οποίου θα δημιουργηθούν οι κατηγορίες επιδομάτων και το ύψος του επιδόματος για κάθε κατηγορία (π.χ. έστω ότι ψ_1 οι τιμές της βαθμολογίας, πρώτη κατηγορία επιδόματος βαθμολογία $\geq \psi_1$, δεύτερη κατηγορία επιδόματος βαθμολογία $< \psi_1$ και $\geq \psi_2$ κ.ο.κ.).
- γ) Συνδυασμό των δύο παραπάνω μεθόδων έτσι ώστε κατά τη διαμόρφωση του κανόνα, πέραν του συνόλου της αριθμητικής βαθμολογίας να λαμβάνεται υπόψη και το ειδικό βάρος των χαρακτηριστικών (Α, Β, Γ, Δ και Ε) από τα οποία διαμορφώνεται αυτή η συνολική βαθμολογία του κάθε κλάδου/ειδικότητας.

Το μοντέλο μεθοδολογίας που επελέγη είναι στη λογική και την κατασκευή του ένα κλασικό μοντέλο εκτίμησης του κινδύνου (risk assessment model). Ωστόσο, στο πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής λειτουργεί ως μοντέλο απόφασης και κατάταξης (decision / classification model) ειδικοτήτων, κλάδων και συναφών χώρων εργασίας σε διαφορετικές κατηγορίες επικινδυνότητας. Οι τιμές σοβαρότητας και πιθανότητας που αποδίδονται από την Επιτροπή σε κάθε βλαπτικό παράγοντα βασίζονται μεν σε όποια εμπειρικά και επιστημονικά στοιχεία είναι διαθέσιμα από την ελληνική πραγματικότητα (π.χ. στατιστικά

³ Σε μια μέτρηση διαφόρων επιπέδων δεν ενδιαφέρει μόνο η μέση τιμή, αλλά και η ύπαρξη ακραίων τιμών και ο βαθμός συγκέντρωσής τους σε όλο το φάσμα της μέτρησης.

⁴ Η αντιστοίχιση των χαρακτηριστικών με αριθμητικές τιμές θα πρέπει να υπακούει σε μια λογική συνέπεια.

στοιχεία, μελέτες, εκτιμήσεις κινδύνου, υπομνήματα, περιγράμματα εργασίας κ.λπ.) αλλά και σε στοιχεία και εκτιμήσεις από τη διεθνή εμπειρία και βιβλιογραφία για ανάλογες επαγγελματικές ομάδες και χώρους σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή του μοντέλου αυτού δεν αποτελεί εκτίμηση του κινδύνου συγκεκριμένων επαγγελματικών χώρων, ούτε αποτελεί υποκατάστατό τους.

Μετά την ολοκλήρωση του 3^{ου} παραδοτέου προτείνεται η επανασύσταση της Διυπουργικής Επιτροπής για την αναμόρφωση του καθεστώτος χορήγησης επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας με τη μορφή Μόνιμης Διυπουργικής Επιτροπής για το δημόσιο τομέα με αντίστοιχη σύνθεση με αυτήν της παρούσας Επιτροπής.

Ο μόνιμος χαρακτήρας της Επιτροπής εγγυάται την με αντικειμενικό τρόπο εφαρμογή της μεθοδολογίας και των κριτηρίων υπαγωγής στους βλαπτικούς παράγοντες και της μεθοδολογίας, την εναρμονισμένη και ομοιόμορφη αντιμετώπιση όλων των κλάδων/ειδικοτήτων στο διηνεκές και όχι μόνο των σημερινών δικαιούχων ή των ήδη διεκδικούντων, την οικοδόμηση τεχνογνωσίας και εμπειρίας σε ένα διυπουργικό όργανο με τη συμμετοχή και ενός ανεξάρτητου φορέα ώστε να καθίστανται εφικτές και δόκιμες οι αναγκαίες προσαρμογές, όπως αυτές κάθε φορά υπαγορεύονται από μεταβολές:

- στο θεσμικό πλαίσιο: εφαρμογή του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και της Εθνικής στρατηγικής για την Υγεία και ασφάλεια στην εργασία στον Δημόσιο Τομέα, επικείμενη αλλαγή κλαδολογίου/νέες ειδικότητες/νέοι κλάδοι
- στην εφαρμογή μέτρων πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου στον Δημόσιο Τομέα (σύσταση και ανάπτυξη υπηρεσιών υγείας και Ασφάλειας και Ιατρικής της Εργασίας στους φορείς του Δημοσίου Τομέα με επαρκή στελέχωση επιστημονικού προσωπικού όπως Ιατρών Εργασίας και Τεχνικών Ασφαλείας για την επίβλεψη της Υγείας των εργαζομένων, την πρόληψη των ασθενειών που σχετίζονται με την εργασία και των εργατικών ατυχημάτων)
- στα επιστημονικά δεδομένα: υλοποίηση νέων μελετών, όπως Εκτιμήσεις Επαγγελματικού κινδύνου και κλαδικές μελέτες
- στις πραγματικές συνθήκες άσκησης των δραστηριοτήτων/αρμοδιοτήτων που συνδέονται με το επίδομα.

ΣΤ. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ/ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Ο Πίνακας επικινδυνότητας αποτελεί το μεθοδολογικό εργαλείο για την εξέταση κάθε «επαγγέλματος» (με την έννοια του συνόλου αρμοδιοτήτων, των συνθηκών αλλά και του χώρου όπου αυτές ασκούνται) σε συσχετισμό με τα κριτήρια υπαγωγής σε κάθε ομάδα βλαπτικών παραγόντων, με στόχο την κατάταξη σε κατηγορίες κινδύνου βλάβης της υγείας. Επομένως με βάση τα παραπάνω απαιτείται η ολοκλήρωση της διαδικασίας υπαγωγής κλάδων/ειδικοτήτων και χώρων εργασίας προκειμένου να είναι εφικτή η επίλυση της εξίσωσης:

$$\Sigma = [(C \times X_1) + (D \times X_2) + (E \times X_3 + \dots)] \text{ όπου:}$$

- C, D, E,..... οι πιθανές διαβαθμίσεις επιδόματος,
- X₁, X₂, X₃,..... οι πληθυσμοί δικαιούχων και
- Σ το συνολικό προς πληρωμή ποσό στους δικαιούχους.

Οι τιμές των μεταβλητών της παραπάνω εξίσωσης καθορίζουν το αποτέλεσμα της, δηλαδή την ποσοτικοποίηση.

Η νέα, για το δημόσιο τομέα, αυτή προσέγγιση της υπαγωγής σε διαβαθμισμένες κατηγορίες κινδύνου (βλάβης της υγείας) ως προϋπόθεση για την ένταξη σε αντίστοιχες κατηγορίες επιδόματος, αποτελεί μια διαδικασία η οποία θα πρέπει να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή, σε όλη της την έκταση προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα ιδίως για τη δημοσιονομική επίπτωση αυτής.

Επιχειρήθηκε μάλιστα η προσομοίωση εφαρμογής της μεθοδολογίας που αναλύεται στο Κεφάλαιο Ε' για την υπαγωγή στα κριτήρια του Δ' Κεφαλαίου για ορισμένους από τους κλάδους/ειδικότητες που σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο κατατάσσονται στους δικαιούχους συγκεκριμένης κατηγορίας επιδόματος. Η πραγματοποίηση της άσκησης αυτής επιβεβαίωσε τη λειτουργικότητα του Πίνακα επικινδυνότητας ως μεθοδολογικού εργαλείου αλλά ταυτόχρονα «έβγαλε στην επιφάνεια» πρόσθετα μεθοδολογικά ζητήματα των οποίων η επίλυση απαιτεί την προηγούμενη υπαγωγή στα κριτήρια, μεγάλου αριθμού κλάδων/ειδικοτήτων σε συνδυασμό με χώρους προκειμένου το υλικό που θα συγκεντρωθεί να είναι επαρκές για την πραγματοποίηση μεθοδολογικών παραδοχών. Η ελάχιστη δεξαμενή για την πραγματοποίηση της άσκησης είναι το σύνολο των κλάδων/ειδικοτήτων των σημερινών δικαιούχων του επιδόματος. Οι δικαιούχοι αυτοί, με βάση τα ασκούμενα καθήκοντα σε συνδυασμό με το χώρο αλλά και τις ιδιαίτερες συνθήκες υπό τις οποίες ασκούνται τα καθήκοντα αυτά, θα πρέπει να εξεταστούν για την υπαγωγή τους σε κάθε κριτήριο κάθε ομάδας βλαπτικών παραγόντων και να διαβαθμιστούν με τη χρήση του μεθοδολογικού εργαλείου του Πίνακα Επικινδυνότητας (Κεφάλαιο Ε').

Η ολοκλήρωση της άσκησης για το σύνολο των σημερινών δικαιούχων αποτελεί πρόκριμα και *conditio sine qua non* τόσο για την άντληση συμπερασμάτων αναφορικά με τη δημοσιονομική επίπτωση των παραδοτέων της Επιτροπής όσο και για την υπαγωγή ή μη κλάδων/ειδικοτήτων που ήδη διεκδικούν την ένταξή τους στο καθεστώς χορήγησης ή θα διεκδικήσουν το εν λόγω επίδομα στο μέλλον.

Ωστόσο, η μόλις περιγραφείσα άσκηση αποτελεί τον πυρήνα του 3^{ου} Παραδοτέου σύμφωνα με το υλοποιούμενο θεσμικό πλαίσιο : «η υπαγωγή των ειδικοτήτων/κλάδων και χώρων εργασίας στα ανωτέρω κριτήρια, λαμβάνοντας υπόψη τα περιγράμματα θέσεων εργασίας, όπου αυτά υπάρχουν, και τον βαθμό και τη συχνότητα έκθεσης στους παράγοντες με τους οποίους συνδέονται τα ανωτέρω κριτήρια».

Ύστερα από όλα τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι η προκαταρκτική ποσοτικοποίηση της δημοσιονομικής επίπτωσης της παρούσας γνωμοδότησης δεν είναι δυνατή χωρίς την προηγούμενη υπαγωγή των κλάδων/ειδικοτήτων στους οποίους ανήκουν οι σημερινοί δικαιούχοι του επιδόματος.

Ζ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Διυπουργική Επιτροπή καταλήγει ομόφωνα στην υιοθέτηση της λίστας βλαπτικών παραγόντων από τους οποίους προκύπτουν τα κριτήρια υπαγωγής, καθώς και στην ακολουθητέα μεθοδολογία ένταξης κλάδων/ειδικοτήτων και χώρων εργασίας στους νέους δικαιούχους του επιδόματος.

Περαιτέρω προτείνονται τα ακόλουθα:

- Έγκριση των κριτηρίων υπαγωγής των κλάδων/ειδικοτήτων στους βλαπτικούς παράγοντες (Κεφάλαιο Δ' παρούσας) από τους συναρμόδιους Υπουργούς.

- Έγκριση της μεθοδολογίας διαβάθμισης επικινδυνότητας των κλάδων/ειδικοτήτων που ενδεχομένως θα οδηγήσει σε διαβάθμιση του επιδόματος σύμφωνα με τα κριτήρια υπαγωγής τους στους βλαπτικούς παράγοντες (Κεφάλαιο Ε' της παρούσας) από τους συναρμόδιους Υπουργούς.
- Μετεξέλιξη της Επιτροπής σε Διαρκή Διπυργική Επιτροπή.
- Έγκριση του συνημμένου ερωτηματολογίου ως μεθοδολογικού εργαλείου για την υλοποίηση του 3^{ου} Παραδοτέου.
- Παροχή περαιτέρω οδηγιών από τους συναρμόδιους Υπουργούς για την υλοποίηση του 3^{ου} Παραδοτέου και ειδικότερα του δημοσιονομικού χώρου για τη χορήγηση του επιδόματος,

Βιβλιογραφία

1. Ενδεικτική ιστοσελίδες για τους Πίνακες Επικινδυνότητας (Risk Matrices)
  - https://oshwiki.eu/wiki/Occupational_safety_and_health_risk_assessment_methodologies
(Γενικές αρχές εκτίμησης του κινδύνου από τη διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια τον Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και την Υγεία, OSHA-EU. Μια από τις περιγραφόμενες προσεγγίσεις είναι και αυτή με τη χρήση πίνακα επικινδυνότητας)
  - <http://www.npsa.nhs.uk/nrls/improvingpatientsafety/patient-safety-tools-and-guidance/risk-assessment-guides/risk-matrix-for-risk-managers/> (Βήμα προς βήμα εκτίμηση του κινδύνου με τη βοήθεια πίνακα επικινδυνότητας από τον βρετανικό National Patient Safety Agency)
  - <http://www.ruleworks.co.uk/riskguide/risk-profile.htm>
(Πώς δημιουργείται ένας πίνακας επικινδυνότητας)
  - <https://www.workiva.com/blog/building-risk-assessment-matrix>
(απλά βήματα για τη δημιουργία ενός πίνακα επικινδυνότητας)
  - <http://www.jakeman.com.au/media/whats-right-with-risk-matrices>
  - <https://www.google.com/search?q=risk+matrices&client=firefox-b&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwi367nAhl bAhUD16QKHR ICXU QsAR6BAGBEHs&biw=1280&bih=891>
(Πίνακες επικινδυνότητας διαφορετικών διαστάσεων και επιπέδων επικινδυνότητας από διαφορετικές πηγές και για διαφορετικούς σκοπούς)
2. Μαρχαβίλας Παναγιώτης, Κουλουριώτης Δημήτριος και Γεμενή Βασιλική : Μέθοδοι ανάλυσης και εκτίμησης επικινδυνότητας στους χώρους εργασίας : Ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας. Εκδ. Ελληνική Εταιρεία Ιατρικής της Εργασίας και Περιβάλλοντος Τόμος 1, τεύχος 1σελ 21-33 , 2010
3. Μαρχαβίλας Π.Κ., Υγιεινή και Ασφάλεια Εργασίας, Διαχείριση του Επαγγελματικού Κινδύνου, ISBN 978-960-418-171-1, Εκδ. Τζιόλα, Θεσσαλονίκη 2009
4. Alam, A. (2016), *Steps in the process of Risk Management in Healthcare. J EpidPrev Med* 2 (2):118
5. National Patient Safety Agency (NHS). *Healthcare risk assessment made easy. www.npsa.nhs.uk*
6. Australian Commission on Safety and Quality in Health Care (2014). *Risk Management Approach*
7. Β. Δρακόπουλος, Συγκριτική παρουσίαση όλων των μεταβολών στη λίστα βαρέων - Ανθυγιεινών Επαγγελματών Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας τευχ.48, 2011www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/ELINYAEt48_09.1333533566859.pd
8. Θ. Μπάζας Αποσαφήνιση της έννοιας των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματών Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας τευχ.25, 2006
9. Πόρισμα της διαρκούς επιτροπής κρίσεως βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματών για την υπαγωγή εργασιών, ειδικοτήτων ή χώρων εργασίας στα βαρέα και ανθυγιεινά

επαγγέλματα η οποία συστάθηκε κατ' εφαρμογή του άρθ. 20 του ν.3790/09 (ΦΕΚ 143 Α) Υπουργείο Εργασίας και Ασφάλισης

10. Πόρισμα της επιστημονικής επιτροπής για την αναμόρφωση του πίνακα βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων. Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Αθήνα Ιούλιος 2008

Παραρτήματα

1. Το από 11-4-2018 υπόμνημα μελών της επιτροπής αναφορικά με τη σύγκριση του ποσοστού των δικαιούχων επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας μεταξύ της χώρας μας και του συνόλου των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2. Υπόδειγμα ερωτηματολογίου

Συντάχθηκε στην Αθήνα την 29η Μαΐου 2018

Τα μέλη

Σ. Μηλιάκου-Συντονίστρια

Αθ. Τουρκολιά

Ευαγ. Κυπραίου

Δεσπ. Φυτιλή

Μ.Τσαντίδου

Ν. Σοφός

(Αναπληρώτρια Β.Διαμαντόπουλου)

Α. Νικολούζος

Αγ. Φαιτάκη

Φ. Μοσχόπουλος

Β. Παπαναστασίου

Σπ. Δοντάς

Δ.Παπαδόπουλος

(Αναπληρωτής Α. Μέγγουλη)

Υπόμνημα

Σε συνέχεια των παρεμβάσεών μας στις προηγούμενες συνεδριάσεις της Επιτροπής, σας υποβάλλουμε εγγράφως τις επιφυλάξεις μας αναφορικά με την εγκυρότητα της σύγκρισης του ποσοστού των δικαιούχων επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας μεταξύ της χώρας μας και του συνόλου των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και επακόλουθα της σύστασης για μεσοπρόθεσμη μείωση του ποσοστού των εργαζομένων στο Δημόσιο τομέα της χώρας που το λαμβάνουν κατά 32% (ώστε το τελικό ποσοστό αυτών να βρίσκεται στο μέσο όρο των χωρών της Ε.Ε., δηλ. 7-10%), οι οποίες περιλαμβάνονται στην αναφορά « Arduous and/or Hazardous Jobs Regimes in the Greek Public Sector and in selective E.U. Member States.» της ομάδας τεχνικής βοήθειας (Administrative Reform Technical Assistance in Greece).

Συγκεκριμένα, έχουμε την πεποίθηση ότι η σύγκριση αφορά ανόμοιους πληθυσμούς δημοσίων λειτουργιών. Ειδικότερα, επειδή στη χώρα μας από το 1983 ιδρύθηκε και λειτουργεί το Εθνικό Σύστημα Υγείας, βασισμένο στο μοντέλο Beveridge της Μ. Βρετανίας, η παροχή υπηρεσιών τόσο πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας όσο ιδιαίτερα νοσοκομειακής περίθαλψης, βαρύνει σε μέγιστο βαθμό το Δημόσιο τομέα. Αποτέλεσμα αυτού είναι το 37,89% των δημοσίων υπαλλήλων που λαμβάνουν το επίδομα επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας να είναι εργαζόμενοι του τομέα παροχής υπηρεσιών υγείας (σελ. 17 της αναφοράς).

Το αντίστοιχο ποσοστό εργαζομένων στην παροχή υπηρεσιών υγείας σε χώρες που είναι μεν δημόσια η χρηματοδότηση της φροντίδας υγείας αλλά η παροχή υπηρεσιών υγείας γίνεται από συμβεβλημένους παρόχους (του ιδιωτικού τομέα, της Εκκλησίας, φιλανθρωπικών σωματείων) σύμφωνα με το μοντέλο Bismarck συνάγεται ότι είναι μικρότερο.

Ως εκ τούτου, και επειδή, όπως προαναφέρθηκε, το μεγάλο ποσοστό των Ελλήνων εργαζομένων στον τομέα της υγείας επηρεάζει σημαντικά (κατά 40%) τον υπό σύγκριση πληθυσμό, είναι κρίσιμο για την αξιοπιστία των συμπερασμάτων και συστάσεων της αναφοράς η χώρα μας να συγκριθεί με ευρωπαϊκές χώρες οι οποίες εφαρμόζουν αντίστοιχα μοντέλα ανάπτυξης του συστήματος υγείας όπως η Φινλανδία, Δανία, Μ. Βρετανία, Ισπανία, Σουηδία.

το μέλος
Β. Διαμαντόπουλος

το μέλος
Ν. Σοφός

το αν. μέλος
Μ. Τσαντίδου

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΠΡΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ

Βλαπτικοί Παράγοντες (1)	Εκθεση ΝΑΙ/ΟΧΙ (2)	Συνέπειες εκθέσης (3)	Πιθανότητα βλάβης (4)	Παρατηρήσεις - Ανάλυση (5)	Μέτρα ασφάλειας και προστασίας των εργαζομένων (6)
1. Φυσικοί παράγοντες					
Εκθεση σε θόρυβο, δονήσεις					
Εκθεση σε ακτινοβολίες (υπεριώδεις υπεριώδεις μη ionίζουσες), Laser, υπερήχους					
Εκθεση σε ακραίες υψηλές θερμοκρασίες, σε ακραίες χαμηλές θερμοκρασίες και σε εύρος διακύμανσης					
Άλλοι φυσικοί παράγοντες					
2. Χημικοί παράγοντες					
Εκθεση σε ερεθιστικούς παράγοντες					
Εκθεση σε τοξικούς παράγοντες					
Εκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες					
Εκθεση σε μεταλλαζόντους παράγοντες					
Εκθεση σε διαβρωτικούς παράγοντες					
Εκθεση σε εκρηκτικούς παράγοντες					
Εκθεση σε άλλους χημικούς παράγοντες					
3. Βιολογικοί παράγοντες					
Εκθεση στους αναφερόμενους στο Π.Δ. 186/95 βλαπτικούς παράγοντες κατηγοριών 2, 3 και 4)					
Εκθεση σε άλλους βιολογικούς παράγοντες					
4. Εργονομικοί παράγοντες					
Χειρωνακτική διακίνηση βαρέων φορτίων σε συνεχή και εναλλακτική βάση					
Εργασία πάνω από το ύψος των ώμων					
Βαριά σωματική εργασία που αντιστοιχεί σε εργασία χερωνακτική εργασία και συνεπάγεται υψηλή κατανάλωση					
Άλλοι εργονομικοί παράγοντες					
5. Μηχανολογικοί - ηλεκτρολογικοί παράγοντες - Εργασία σε ειδικά περιβάλλοντα					
Εργασία σε περιβάλλον με μηχανήματα με κινητά μέρη					
Εργασία σε περιβάλλον επηρεαζόμενο από ύπαρξη ρεύματος υψηλής τάσης					
Εργασία σε ύψος, σε βάθος, υποθαλάσσια εργασία, εργασία σε περιορισμένο χώρο, εργασία εκτός σταθασμένου χώρου					
Άλλοι μηχανολογικοί - ηλεκτρολογικοί παράγοντες					
6. Οργανωτικοί παράγοντες					
Εργασία σε 24ωρες βάρδιες σύμφωνα με το εν ισχύ νομικό πλαίσιο για το Δημόσιο (με νυχτερινό ωράριο τουλάχιστον 2					
Άλλοι οργανωτικοί παράγοντες					
7. Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες					
Εργασιακά στρες απορρέον από την εντατικοποίηση εργασίας					
Εργασία υπό φυσιοσωματική φόρτιση, συνεχή και εντατική οφειλόμενοι στο είδος της εργασίας					
Άλλοι Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες					

ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ 2: ΝΑΙ, ΟΧΙ

ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ 3: ΑΣΗΜΑΝΤΕΣ, ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ, ΜΕΤΡΙΕΣ, ΜΕΓΑΛΕΣ, ΣΟΒΑΡΕΙ

ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ 4: ΑΠΘΑΝΗ, ΣΠΑΝΙΑ, ΔΥΝΗΤΙΚΗ, ΠΙΘΑΝΗ, ΣΧΕΔΩΝ ΒΕΒΑΙΑ

ΣΤΗΝ 5: ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΜΕ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΣΤΗΝ 6: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Ορισμοί

Ορισμοί Πιθανοτήτων:

- Απίθανη: Σχεδόν αδύνατο να συμβεί κατά την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Σπάνια: Κυρίως συμβαίνει σε μικρό βαθμό λόγω απρόβλεπτων και έκτακτων καταστάσεων.
- Δυνητική: Μπορεί να συμβεί κατά την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Πιθανή: Ενδέχεται να συμβεί συχνά κατά την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Σχεδόν βέβαια: Συμβαίνει με βεβαιότητα κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής δραστηριότητας.

Ορισμοί Συνεπειών:

- Ασήμαντες: Σχεδόν καμία βλάβη στην υγεία .
- Ελάχιστες: Προκαλούνται ήπιας βαρύτητας βλάβες στην υγεία .
- Μέτριες: Προκαλούνται μέτριας βαρύτητας βλάβες στην υγεία .
- Μεγάλες: Προκαλούνται μεγάλης βαρύτητας βλάβες στην υγεία.
- Σοβαρές: Προκαλούνται μόνιμες βλάβες στην υγεία (μόνιμες αναπηρίες-θάνατος)